

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 12, No. 1, 2017, pp. 582 - 595

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
A STUDY OF PARENT ACADEMIC INVOLVEMENT IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER
BANGKOK METROPOLITAN

นางสาวอัจฉริยา บุญมาสืบ *

Atchariya Boonmasurb

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยศวีร์ สายฟ้า **

Asst.Prof. Yotsawee Saifah, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครอง 2) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง 3) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกัน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม ได้แก่ 1) งานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ขนาดละ 1 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและลงข้อสรุป 2) การพัฒนาเครื่องมือ 3) งานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ปกครอง 300 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองมี 4 มิติ คือ (1) ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมาย (2) ด้านการดำเนินงาน (3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน (4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน 2) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า ด้านการวางแผนและด้านการติดตามผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ด้านการดำเนินงานมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการเป็นผู้สนับสนุนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยพบว่า ทั้ง 4 ด้าน ผู้ปกครองมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก 3) ผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้ปกครองที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

*นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: atchariya.b17@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: yotsawee.s@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The purposes of this research were: 1) To study the parent academic involvement in elementary schools. 2) To study of parent academic involvement in actual conditions and expectations. 3) To compare of parent academic involvement comparative analysis classified by different average income per month, education level and occupation. This research is based on the Qualitative Research and Quantitative Research. The data collection can be divided into 3 steps. Firstly, the data were collected in the qualitative method. The sample group consisted of school administrators, teachers, and parents in elementary schools under bangkok metropolitan classified by size of school and used an interview. The data were analyzed by content analysis. Second, constructing questionnaires for Quantitative Research. Third, the data were collected in the quantitative method. The sample group consisted of 300 parents by using questionnaires. The data were analyzed by descriptive statistics and inferential statistic (one-way ANOVA)

The result were found 1) The research shows that the parent academic involvement in elementary schools under bangkok metropolitan have 4 aspects ; (1) Planning (2) Cooperation (3) Supporting and (4) Evaluation 2) Parent academic involvement in elementary schools in actual condition was received at moderate level. Consideration on aspect, Planning was received at low level. Cooperation was received at moderate level. Supporting was received at high level. And Evaluation was received at low level. And Parent academic involvement in elementary schools, overall, the expectations were received at high level. Consideration on aspect, all of aspect, the expectations received at high level. 3) Parent academic involvement were significant difference at the 0.05 level of average income per month and education level. And Parent academic involvement were not difference in the level of occupation.

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม / งานวิชาการ / ผู้ปกครอง

KEYWORDS: INVOLVEMENT / ACADEMIC / PARENT

บทนำ

การศึกษา เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอดและพัฒนาชีวิตของมนุษย์ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งกาย วาจาและใจ และทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่กล่าวว่า “การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในการจัดการศึกษาได้มีการกำหนดให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับชุมชน และระดับครอบครัว โดยทุกฝ่ายต้องประสานความร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อร่วมกันพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป มาตราที่ 8 ข้อที่ 2 ระบุว่า “ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และมาตราที่ 9 ข้อที่ 6 ระบุว่า “การจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น” นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง ในข้อที่ 3 ว่า “เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การจัดการประถมศึกษา ถือเป็นการศึกษาภาคบังคับและเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน โรงเรียนมีหน้าที่ให้ความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ดี มีคุณภาพออกสู่สังคม ผู้ปกครองจะต้องให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อโรงเรียนในการส่งบุตรหลานเข้ามาหาความรู้ ฉะนั้น ผู้ปกครองจึงควรเข้าใจและให้การสนับสนุนตลอดจนให้ความร่วมมือต่าง ๆ ทั้งด้านการเงิน กำลังกายและกำลังปัญญาเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียนซึ่งจะนำไปสู่การศึกษาของบุตรหลานที่ก้าวหน้าและมีคุณภาพมากขึ้นตามไปด้วย (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, อ้างถึงใน อีริคท์ เจริญดี, 2542)

อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโรงเรียนหรือครูเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นสังคม ชุมชนและครอบครัว โดยเฉพาะครอบครัว ซึ่งพ่อแม่ถือเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและมีส่วนช่วยผลักดันและส่งเสริมการศึกษาที่ดีให้แก่บุตรหลานของตนเองมากที่สุด ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้

สภาพการณ์ปัจจุบัน โรงเรียนในทุกระดับการศึกษามีความพยายามส่งเสริมและผลักดันให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเล็งเห็นความสำคัญของครอบครัวว่า การที่ครอบครัวมีส่วนร่วมด้านการศึกษาของลูก นอกจากจะมีผลต่อความสำเร็จด้านการเรียนแล้ว ยังส่งผลต่อความสำเร็จในชีวิตของเด็กด้วย เพราะเด็กที่มาจากครอบครัวที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และพร้อมสนับสนุนทางด้านการศึกษา มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่ใส่ใจในด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 24 ข้อที่ 6 ระบุว่า “จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ” และหมวดที่ 5 การบริหารและการจัดการศึกษา มาตราที่ 40 “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา..” ได้มุ่งเน้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งสิ้น ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า โรงเรียนเกิดการตื่นตัวและเกิดการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการมีบทบาทของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะเดียวกันพ่อแม่ผู้ปกครองที่ตื่นตัวและเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาของลูกได้รวมตัวกันและประสานความร่วมมือกับโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้ปกครองเครือข่ายครอบครัวในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น การประสานความร่วมมือของผู้ปกครองและโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อร่วมกันสร้างแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนไปในทิศทางเดียวกันได้

เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา จะพบว่า งานวิชาการ ถือเป็นงานหลักของการดำเนินงานในสถานศึกษา และเป็นงานสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ, 2547) สอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2540) ที่

กล่าวว่า งานวิชาการถือเป็นงานหลัก หากเปรียบงานวิชาการกับคน จะได้ว่างานวิชาการเปรียบได้กับร่างกายของคน เพราะเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุดของระบบ หากเปรียบกับโรงเรียน งานวิชาการจะเป็นหัวใจของโรงเรียนที่ครอบคลุมโรงเรียนได้ทั้งระบบ ดังนั้นงานวิชาการจึงเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน หากโรงเรียนใดมีงานวิชาการที่ก้าวหน้าจะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากสังคม ในทางตรงกันข้าม หากโรงเรียนใดมีงานวิชาการที่ล่าช้า โรงเรียนนั้นจะไม่ใช่ที่ยอมรับหรือขาดศรัทธาจากสังคมได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า งานวิชาการถือเป็นภารกิจหลักและสำคัญที่สุดในการบริหารและดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อดำเนินงานให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่โรงเรียนและสังคมคาดหวังไว้

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครได้กำหนดยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้น โดยส่วนหนึ่งมีการกล่าวถึงการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557ก) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเช่นเดียวกัน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

จากการศึกษาและสืบค้นการบริหารงานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีงานวิชาการเป็นภารกิจหลักที่สำคัญที่สุดของโรงเรียนเห็นได้จากการประเมินคุณภาพมาตรฐาน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (SMART School) ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพภายในของ กรุงเทพมหานคร ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา คือ ด้านงานวิชาการมีคะแนนสูงสุด 15 คะแนน ในขณะที่งานด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปด้านละ 5 คะแนนเท่านั้น (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2557ข) จากตัวชี้วัดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากที่สุด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ที่ผ่านมา จากการศึกษาค้นคว้าการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า มีนักวิจัยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจำนวนมาก ดังผลการศึกษาของบุญส่ง แก้วอินทร์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบกรุงเทพมหานคร พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ลักษณะ ฤทธาณิ (2547) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยมีทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยรวมและจำแนกรายด้านได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึกรู้ และด้านการปฏิบัติ อยู่ในระดับดี

ในขณะที่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ในกรุงเทพมหานครก็พบว่า มีผู้ที่สนใจศึกษาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ดังผลการศึกษาของณภัฏ รุ่งโรจน์ (2553) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ระบบการดูแลนักเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ในขณะที่ผลการศึกษาของเกรียงศักดิ์ แก้วกล้า (2555) ที่ได้ศึกษาระดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมระดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการที่มีการจัดการเรียนร่วมอยู่ในระดับมาก และมีความคาดหวังในระดับมากที่สุด

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร จะเห็นได้ว่า เป็นงานวิจัยหรือการศึกษาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างในระดับปฐมวัย (ลักษณะ ฤทธาคนี, 2547) กลุ่มผู้ปกครองที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา (บุญส่ง แก้วอินทร์, 2546) ในขณะที่การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในกรุงเทพมหานครพบว่า เป็นการศึกษาการบริหารวิชาการร่วมกับระบบการดูแลนักเรียน (ณภัช รุ่งโรจน์, 2553) และเป็นการศึกษาระดับความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน (เกรียงศักดิ์ แก้วกล้า, 2555) และถึงแม้ว่าจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครและการศึกษาเกี่ยวกับงานบริหารด้านวิชาการบ้างแล้ว และแต่ยังขาดข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

และด้วยสภาพการณ์ดังกล่าว การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สิ่งที่ได้รับการวิจัยในครั้งนี้ ย่อมชี้ให้เห็นถึงสภาพความจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่บุตรหลานของตนศึกษาอยู่และจะเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้โรงเรียนและผู้ปกครองเกิดความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาโรงเรียนและผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขอบข่ายการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านงานวิชาการโดยรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed-Methods Research) โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 งานวิจัยเชิงคุณภาพ

งานวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งแบ่งตามขนาดโรงเรียนได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน ครูโรงเรียนละ 2 คน และผู้ปกครองโรงเรียนละ 2 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 15 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ ลดทอนเนื้อหา และลงข้อสรุป เพื่อนำไปใช้สร้างและพัฒนาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือ

เป็นการนำข้อมูลเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการตามบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาเชิงปริมาณและสร้างเป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 งานวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการนำเครื่องมือที่ได้มาจากการพัฒนาในขั้นตอนที่ 2 มาเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อกับนิยามเชิงปฏิบัติการโดยใช้ดัชนี IOC พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1.00 แสดงว่า ข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และพบบางข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจึงได้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปทดลองใช้กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนเชิงคุณภาพจำนวน 30 คน เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงด้วยวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.967 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ จึงได้เครื่องมือฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.66

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในงานวิชาการโดยภาพรวมของผู้ปกครอง
ความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 300 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์สถิติ t-test และ ANOVA โดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนดค่า effect size = 0.3, $\alpha=0.05$, $1-\beta = 0.95$ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 245 คน แต่ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหาย จึงขอกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 300 คน จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ดำเนินการสุ่มเขตจากจำนวน 50 เขต ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) และกำหนดเกณฑ์ในการสุ่มร้อยละ 10 ด้วยการจับฉลาก จะได้จำนวน 5 เขต

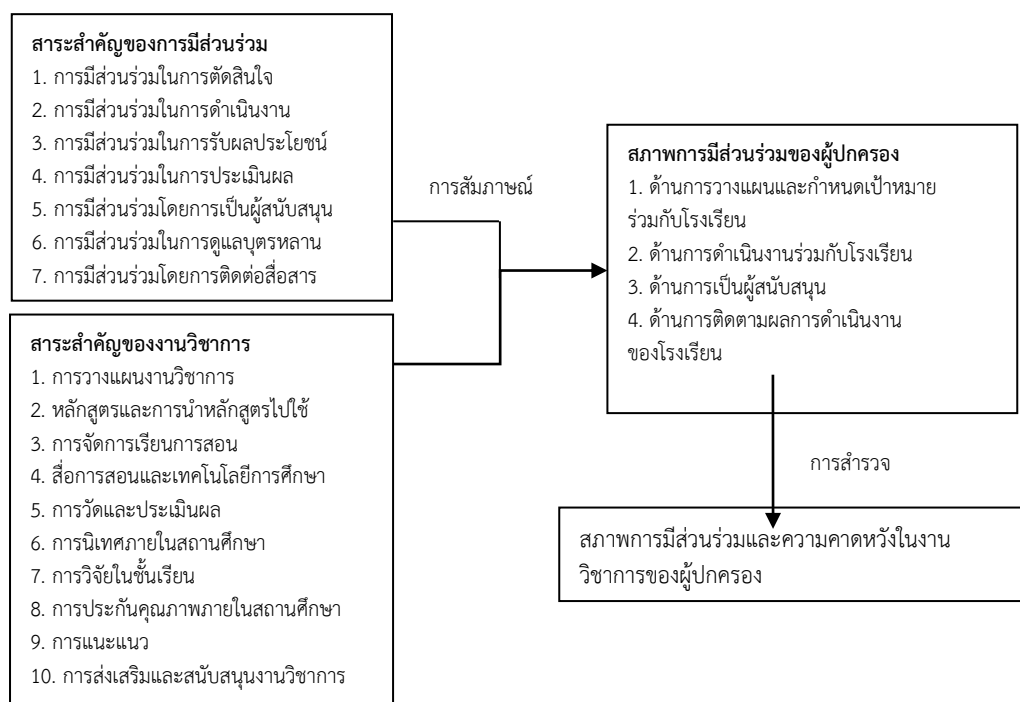
1.2 ดำเนินการสุ่มโรงเรียนใน 5 เขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้การจับฉลากเขตละ 1 โรงเรียน ได้โรงเรียน 5 โรงเรียน

1.3 ดำเนินการสุ่มผู้ปกครอง โรงเรียนละ 60 คน โดยให้ทางโรงเรียนเป็นผู้คัดเลือก

สมมติฐานงานวิจัย

การมีส่วนร่วมด้านวิชาการโดยภาพรวมของผู้ปกครองจำแนกตามรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพมีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาข้อบ่งชี้การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อบ่งชี้การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ข้อบ่งชี้การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองสรุปอยู่ใน 4 มิติ ดังต่อไปนี้

1) มิติด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน เป็นมิติที่โรงเรียนจะเป็นผู้มีบทบาทหลักในการกำหนดกรอบการดำเนินงานโดยภาพรวมของโรงเรียน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา แต่โรงเรียนจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมายทางการศึกษา และจัดการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงสภาพความต้องการของสังคมได้ โรงเรียนจึงมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ได้เข้ามามีบทบาทร่วมในการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาด้วย จะเห็นได้จากการให้คณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ปกครองทั้งหมดเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการรับทราบ ทำความเข้าใจและร่วมกำหนดนโยบายหรือเสนอแนะความประสงค์ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนร่วมกับโรงเรียน และจะมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อนำเสนอแนะแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้ผู้ปกครองได้เข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2) มิติด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน เป็นมิติที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนปรากฏในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดโครงการพิเศษ การจัดกิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมทัศนศึกษา วันวิชาการหรือนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียน เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเล็งเห็นว่า สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนได้อย่างเต็มใจและไม่ถูกบังคับ

นอกจากนี้ยังรวมถึงการประสานความร่วมมือกันของผู้ปกครองและโรงเรียนในการดูแลบุตรหลานซึ่งเป็นการให้ความสำคัญในเรื่องของพฤติกรรมและความประพฤติของผู้เรียนนอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนหรือเข้าร่วมกิจกรรมแต่เพียงอย่างเดียว โดยครูและผู้ปกครองต่างมีบทบาทสำคัญเทียบเท่ากันในการช่วยกันดูแลและดำเนินการให้ผู้เรียนหรือบุตรหลานของตนอยู่ในกฎระเบียบที่เหมาะสม เพื่อสามารถดูแลหรือแก้ไขพฤติกรรมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทันท่วงที

3) มิติด้านการเป็นผู้สนับสนุน เป็นมิติที่ผู้ปกครองเป็นผู้ตอบรับหรือตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนในเรื่องที่โรงเรียนร้องขอ เช่น การเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนทรัพย์ สิ่งของ หรือแรงงาน ตลอดจนเป็นผู้นำเสนอความต้องการหรือข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนปรับปรุงหรือพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ความสะอาดของโรงเรียน ความปลอดภัย เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนมีความพร้อมที่ครบถ้วนในการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น

4) มิติด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นมิติที่ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อติดตามผลการดำเนินงานทั้งหมดของโรงเรียนผ่านการประชุมผู้ปกครองที่โรงเรียนต้องนำเสนอผลการดำเนินงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ และเปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็นต่อผลที่เกิดขึ้นและร่วมกันปรับปรุงแก้ไข หรือร่วมหาแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครองโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตาราง 1 ตารางแสดงค่าสถิติพื้นฐานโดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมและความคาดหวังในงานวิชาการของผู้ปกครอง

ตัวแปร	การปฏิบัติจริง			ความคาดหวัง		
	Mean	SD	การแปลความ	Mean	SD	การแปลความ
1. ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน	2.36	0.89	น้อย	3.60	0.87	มาก
2. ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน	3.38	0.63	ปานกลาง	4.13	0.56	มาก
3. ด้านการเป็นผู้สนับสนุน	3.69	0.85	มาก	4.41	0.70	มาก
4. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน	2.30	0.93	น้อย	3.73	0.92	มาก
รวม	3.09	0.60	ปานกลาง	4.02	0.60	มาก

ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามสภาพการปฏิบัติจริงพบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36$, $SD = 0.89$) 2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, $SD = 0.63$) 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.85$) และ 4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.30$, $SD = 0.93$)

ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองตามความคาดหวังพบว่า ผู้ปกครองจำนวน 269 คน มีความคาดหวังว่าจะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, $SD = 0.87$) 2) ด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, $SD = 0.56$) 3) ด้านการเป็นผู้สนับสนุน ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, $SD = 0.70$) และ 4) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน ผู้ปกครองมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, $SD = 0.92$)

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา และอาชีพที่แตกต่างกัน

3.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาทขึ้นไป มีสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยรวมที่มากกว่าผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท

3.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยรวมที่มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

3.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หรือกล่าวได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการของผู้ปกครอง

4. ผลการสรุปข้อเสนอแนะและปัญหา อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

เมื่อให้ผู้ปกครองเรียงลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนพัฒนาและปรับปรุงงานด้านวิชาการ พบว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองอยากให้โรงเรียนพัฒนามากที่สุดลำดับที่ 1 คือ โรงเรียนควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอบแข่งขัน (43.9%) รองลงมาคือ ต้องการให้โรงเรียนจัดครูสอนให้ครบวิชา (16.4%) ถัดมาคือ โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน (15.2%) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัย (13.4%) โรงเรียนควรจัดครูให้ครบชั้นเรียน (10.8%) ตามลำดับ

ในด้านปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในด้านวิชาการ โดยภาพรวมจากผู้ปกครอง 269 คน พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ (66.9%) ถัดมาคือ ผู้ปกครองไม่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการ (50.2%) ผู้ปกครองไม่ทราบการนัดหมาย กิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ (40.5%) และลำดับสุดท้ายคือ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะให้กับโรงเรียน (32%)

อภิปรายผล

การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยพบประเด็นที่นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในงานวิชาการของผู้ปกครองโดยภาพรวมตามสภาพการปฏิบัติจริง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมตามการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, $SD = 0.60$) ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญและดำเนินการเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับโรงเรียนมากขึ้นจึงมีแนวโน้มที่ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสาระสำคัญการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษากับโรงเรียนไว้หลายมาตรา ดังเช่น มาตราที่ 24 ข้อที่ 6 ระบุให้สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มาตราที่ 40 ที่ระบุให้ผู้ปกครองได้มีบทบาทในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ต้องการให้โรงเรียนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง จากสาระสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการมุ่งเน้นให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับโรงเรียนมากขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงได้ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้มีการดำเนินงานร่วมกันโรงเรียนมากขึ้น นอกจากนี้สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครได้วางยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร โดยยุทธศาสตร์ส่วนหนึ่งได้มีการกล่าวถึงการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร, 2557ก) จึงอาจกล่าวได้ว่า กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนเช่นเดียวกัน ประกอบกับในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกับแล้วว่า เด็กหรือผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและพร้อมสนับสนุนทางด้านการศึกษามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตมากกว่าเด็กที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่ใส่ใจในด้านการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มที่สามารถมีส่วนร่วมในการศึกษาของบุตรหลานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น

ข้อสังเกตจากงานวิจัยครั้งนี้ เมื่อจำแนกการมีส่วนร่วมด้านวิชาการของผู้ปกครองรายด้านจะพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการเป็นผู้สนับสนุนที่มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, $SD = 0.85$) ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้ปกครองเล็งเห็นว่า หากตนเองได้สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือโรงเรียนแล้ว ผลประโยชน์หรือผลดีย่อมที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนเป็นหลัก ดังนั้นผู้ปกครองจึงเต็มใจที่จะเป็นผู้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือกับโรงเรียน เช่น การสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การบริจาคทุนการศึกษา การบริจาคสร้างอาคารสถานที่ เป็นต้น สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2549) ที่ได้สรุปบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนว่าสามารถมีบทบาทในการเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือปัจจัยที่โรงเรียนขาดแคลนได้ เช่น วัสดุอุปกรณ์การเรียน ปัจจัยทุนทรัพย์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้โรงเรียนมีความพร้อมในการจัดการศึกษามากขึ้นและย่อมส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนตามไปด้วย

ลำดับถัดมาคือด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนที่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, $SD = 0.63$) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะโรงเรียนให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น เช่น การจัดการเรียนการสอนในบทบาทของวิทยากรพิเศษ ครูผู้ช่วย เป็นต้น การประสานความร่วมมือดูแลบุตรหลานร่วมกับโรงเรียน ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุตรหลาน เป็นต้น ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญญา พิสมย์ (2555) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยกรณีศึกษาโรงเรียนสุเหร่าหะยีมินา กรุงเทพมหานครที่พบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านการร่วมดำเนินการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ร่วมเป็นวิทยากรในกิจกรรมการเรียนการสอนตามความถนัดของตน และสอดคล้องกับสุวัฒน์ มุทธรธธา (2524) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่ได้ระบุบทบาทของผู้ปกครองต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนว่า ผู้ปกครองสามารถเป็นวิทยากร ครูผู้ช่วย และให้ความช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ของครูประจำชั้นและโรงเรียนได้ แต่ทั้งนี้ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนตามผลการวิจัยนี้มีระดับที่ปานกลาง หมายถึง มีค่าเฉลี่ยที่ไม่สูงจนถึงระดับดี อาจเป็นเพราะว่า การร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนทั้งกิจกรรมด้านการเรียนการสอน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนเชิญชวนให้เข้าร่วมด้วยนั้น ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากติดภารกิจจากงานประจำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ปกครองไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ซึ่งสาเหตุอันดับที่ 1 คือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้ผลของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียนในงานวิจัยนี้ มีระดับปานกลาง

ในขณะที่ด้านการวางแผนและการกำหนดเป้าหมายและด้านการติดตามผลการดำเนินงานมีส่วนร่วมในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.36, SD = 0.89$), ($\bar{X} = 2.30, SD = 0.93$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะในด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือแผนงานในการจัดการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียน ตลอดจนด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการดำเนินการ ในขณะที่ผู้ปกครองจะเข้าไปมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนผู้ปกครองในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็น หรือตัดสินใจร่วมกับโรงเรียน จึงทำให้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านดังกล่าวอย่างชัดเจน ประกอบกับผู้ปกครองไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการวางแผนในระดับนโยบาย และการตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการประเมินผลเท่าที่ควร ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จึงทำให้ไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2547) จึงส่งผลให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับที่น้อย

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้านวิชาการรายด้านทั้ง 4 ด้าน จึงส่งผลทำให้ผลการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน

2.1 จากการเปรียบเทียบ สภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนที่สูงจะมีสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีรายได้สูงอาจพร้อมเสียสละเวลาในการทำงานมาเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนได้มากกว่า เช่น กิจกรรมที่จัดขึ้นในวันปกติ ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีรายได้ต่ำไม่พร้อมสละเวลามาเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากอาชีพของผู้ปกครองกลุ่มนี้ไม่เอื้ออำนวยให้สละเวลามาเข้าร่วมกิจกรรม เช่น อาชีพรับจ้างทั่วไปจึงส่งผลให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนได้ สอดคล้องกับลักขณา ฤทธาคนี (2547) ที่ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนมาก มีแนวโน้มที่จะให้เวลา มีการเตรียมความพร้อมของลูกและให้ความสำคัญกับการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนมากกว่าครอบครัวที่มีรายได้ต่อเดือนน้อยและพ่อแม่ที่มีรายได้น้อยมักจะไม่มีส่วนร่วมในการเรียนของลูก จึงมอบหมายให้โรงเรียนเป็นผู้อบรมสั่งสอนบุตรอย่างเต็มที่ ทำให้ไม่ค่อยมีข้อเรียกร้องใด ๆ ต่อโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

2.2 จากการเปรียบเทียบ สภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่สูงมีสภาพการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมสูงกว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจในด้านวิชาการมากกว่า จึงสามารถแสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะสื่อสารกับโรงเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าจะไม่นำแสดงความคิดเห็นและไม่กล้าแสดงออกจึงทำให้ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากนัก สอดคล้องกับลักษณะอุทธรณ์ (2547) ที่ได้สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ปัจจัยด้านระดับความรู้ของผู้ปกครองที่แตกต่างกันมีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียน โดยพ่อแม่ที่มีการศึกษาระดับสูงจะมีความมั่นใจในการแลกเปลี่ยนความรู้กับครู ในขณะที่พ่อแม่ที่มีระดับการศึกษาไม่สูงมากนักจะไม่มี ความมั่นใจในการพูดคุยกับครู

2.3 จากการเปรียบเทียบ สภาพการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมระหว่างผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน พบว่า ผู้ที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายได้ว่า อาชีพของผู้ปกครองไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมด้านงานวิชาการโดยภาพรวมที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะถึงแม้ว่าผู้ปกครองจะมีอาชีพที่หลากหลาย แต่มีความพยายามตอบรับและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างเต็มที่ เช่น มาร่วมประชุม มาร่วมกิจกรรมวันสำคัญ เป็นต้น ประกอบกับโรงเรียนมีความพยายามส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ จึงมีการประชาสัมพันธ์หรือนัดหมายล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้วางแผนจัดสรรเวลาให้เหมาะสมและสามารถมาร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนนัดหมายได้ ดังนั้น ผู้ปกครองทุกกลุ่มอาชีพหรือมีอาชีพที่แตกต่างกันจึงสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับโรงเรียนได้ สอดคล้องกับกวิน เสือสกุล (2546 อ้างถึงในลักษณะ อุทธรณ์, 2547) ที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับอาชีพของผู้ปกครองกับการมีส่วนร่วมในโรงเรียนว่า อาชีพของผู้ปกครองที่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นรับราชการ รัฐวิสาหกิจ ประกอบอาชีพส่วนตัวหรือไม่ได้ประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม จะไม่ส่งผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

โรงเรียนควรจัดอบรมหรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษา หรือหลักการที่มีประโยชน์ต่องานวิชาการของโรงเรียนแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีพื้นฐานความรู้และสามารถแสดงความคิดเห็นต่องานวิชาการของโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะด้านการวางแผนและกำหนดเป้าหมายร่วมกับโรงเรียนและด้านการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องจากผลงานวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในบริบทของโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เช่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามบริบทของโรงเรียนนั้น ๆ ซึ่งผลการศึกษาก็จะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เช่น สาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้โรงเรียนเข้าใจผู้ปกครองตามบริบทสังคมต่าง ๆ และสามารถหาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้สอดคล้องกับบริบทในสังคมนั้นได้ชัดเจนขึ้น

รายการอ้างอิง

- กมล ภู่งาม. (2547). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เมธีพิรส.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *บันทึกประสบการณ์การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียน กรณีมูลนิธิเครือข่ายครอบครัว*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกรียงศักดิ์ แก้วกล้า. (2555). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 7(1), 865-879.
- ณภัช รุ่งโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ธีรภัทร์ เจริญดี. (2542). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- บุญส่ง แก้วอินทร์. (2546). *การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, ฉะเชิงเทรา.
- เพ็ญญา พิสมัย. (2555). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย กรณีศึกษา โรงเรียนสุเหร่าหะยีมิยา สำนักงานเขตหนองจอกสังกัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์, กาฬสินธุ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ*. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.
- ลักขณา ฤทธาคนี. (2547). *ทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยต่อการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ดีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร. (2557ก). *แผนปฏิบัติการราชการประจำปี พ.ศ. 2557*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokeducation.in.th/cms/download/download/file/53.pdf>
- สำนักงานศึกษาธิการกรุงเทพมหานคร. (2557ข). *การประเมินคุณภาพมาตรฐานโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (SMART School) ประจำปีพ.ศ. 2557 สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. สืบค้นจาก <http://www.bangkokeducation.in.th/cms/download/download/file/63.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานเบื้องต้น การพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษา
โดยครอบครัวในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
สุวัฒน์ มุทเมธา. (2524). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พีระพัฒนา.
อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร:
เอส ดี เพรส.